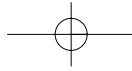

Volgend voorjaar vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Op dit moment buigen de politieke partijen zich over hun verkiezingsprogramma. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur geeft daarbij advies.

*Micky Teenstra-Verhaar,
Voorzitter Rotterdamse
Raad voor Kunst en Cultuur*

oktober 2005

Puntig

Rotterdamse Raad voor Kunst & Cultuur

Over kunst en cultuur kan niet in wollige termen worden gesproken. De Raad formuleert daarom 'recht voor zijn raap' puntig waar het in het kunst- en cultuurbeleid in Rotterdam over moet gaan.

Rotterdam is een stad waarin partijen elkaar verrassend snel vinden, elkaar vertrouwen en tot handelen komen. Dat is zeker zo in de Rotterdamse culturele wereld. Die bereidheid de handen ineen te slaan en aan het werk te gaan heeft Rotterdam in de afgelopen decennia geen windeieren gelegd. Het past Rotterdam om die daadkrachtige eendracht te erkennen en verder uit te bouwen. Belemmeringen in de zin van nodeloze regelgeving en bureaucratie moeten met kracht worden bestreden. De overheid heeft een bijzondere rol in het enthousiasmeren van allerlei vormen van samenwerking, maar moet ervoor waken als een dwingeland over te komen.

De Rotterdamse culturele infrastructuur staat als een huis. Het Rotterdamgevoel van 'aanpakken en zaken doen' vertaalt zich steeds vaker in het verkennen van ongekende nieuwe artistieke wegen. Omdat zich op zo

[2]

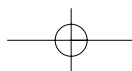
veel nieuwe plaatsen initiatieven voordoen, ligt het gevaar op de loer om eenmaal lopende ontwikkelingen niet tot een goed einde te brengen. Tevens moeten 'gaten' in het oude voorzieningspatroon adequaat worden gedicht.

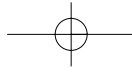
De ambitie van Rotterdam als cultuurstad is niet langer bescheiden. Rotterdam speelt de eerste viool op het gebied van toegepaste kunsten als architectuur, stedelijke inrichting, design, film en nieuwe media. De RRKC wil dat Rotterdam diezelfde ambitie ook uitstraalt op het gebied van meer autonome kunsten als letteren, theater, dans en beeldende kunst.

Ook thematisch moet Rotterdam uitgebreid over het voetlicht komen: culturele diversiteit, cultuur als maatschappelijk bindmiddel en Rotterdam als creatieve stad moeten uitgangspunt én beoordelingsmaatstaf zijn bij het stimuleren van nieuwe ontwikkelingen. Dat betekent dat zowel de ingeslagen wegen om bestaande kunsten naar een nieuw publiek te brengen als wegen om bestaande kunsten te vernieuwen blijvend moeten worden bewandeld. Rotterdam is het brandpunt van creatieve industrieën en wil een magneet voor creatieve beroepsbeoefenaren zijn. Bovendien moet het de ambitie van Rotterdam zijn om de 'erkende' kunsten en het culturele erfgoed te koesteren of beter te ontsluiten.

In de versterking van de culturele diversiteit dient er zowel aandacht te zijn voor het nieuwe als voor het

[3]

oude. High en low art, cultureel erfgoed en straatcultuur krijgen in Rotterdam evenveel aandacht en spelen elk hun rol in het totale cultuurpatroon.

Kunst en cultuur moeten niet alleen van bovenaf worden aangestuurd en gestimuleerd. Juist in Rotterdam is wat 'van onderaf' komt net zo belangrijk. Talentontwikkeling, kunst in de wijken en 'community art' zijn daarbij sleutelbegrippen. De in gang gezette ontwikkeling om in de wijken 'lokale cultuurcentra' op te zetten is toe te juichen. Het verdient aanbeveling dit netwerk verder uit te breiden.

Het zijn niet altijd de overheid en de markt die bepalend zijn voor wat er gebeurt. De Raad hecht sterk aan de kracht van de burgers bij het inrichten van hun omgeving. Zo moet 'kunst in de openbare ruimte' tot 'openbare ruimte als kunst' worden. Kunst en cultuur moeten worden gezien als inspiratiebron voor de betrokken, mondige burger en dus worden beoordeeld op de bijdrage die ze aan dat proces kunnen leveren.

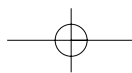
De RRKC kiest vanuit de Rotterdamse context voor kunst die een relatie heeft met de omgeving. Dat daarbij talloze wegen kunnen worden bewandeld en dat kunstenaars daarbij autonoom hun weg zoeken, staat buiten kijf.

Het gemeentebestuur wil, om 'zweverigheid' te voorkomen, beleid koppelen aan een aantal concrete beleidsvelden. De RRKC herkent zich in zo'n duidelijke, Rotterdamse aanpak. Daar-

[4]

om wordt een aantal van de aandachtspunten die voor kunst en cultuur van belang zijn gekoppeld aan de door het College gehanteerde driedeling in economie, sociale cohesie en ruimtelijke inrichting. De Raad doet dat in het besef dat kunst- en cultuuruitingen zich vaak niet in deze driedeling laten vangen. Sterker nog, kunst- en cultuurmanifestaties hebben steeds vaker met alle drie de genoemde terreinen tegelijkertijd te maken. Denk bijvoorbeeld aan het veelomvattende project *Koorts*, waarbij het ging om de sociale samenhang (*Binnenwegmonologen*), het meedenken over ruimtelijke opgaven (*Duik in de Dijk*) en de kansen die kunst kan bieden aan het bedrijfsleven (*Goudkoorts*).

[5]

Kunst, cultuur en economie

Rotterdamse Raad voor Kunst & Cultuur

Dat het culturele klimaat van invloed is op het stadsbeeld en daarmee tevens op de toestroom van toeristen en bezoekers is algemeen bekend. De afgelopen jaren is daarnaast steeds meer aandacht gekomen voor de structureel aanzuigende werking die een levendig en vitaal cultureel klimaat heeft op het economisch leven in de stad. De economische betekenis van kunst en cultuur is daarmee een erkende factor in de ontwikkeling van de stad geworden. In het cultuurplan 2005-2008 zegt het Rotterdamse gemeentebestuur het zo: 'Was het vroeger vanzelfsprekend dat werknemers gingen wonen waar het bedrijf zich had gevestigd of ging vestigen, ongeacht de leefomstandigheden, vandaag onderkennen bedrijven dat voor hun werknemers een goede woon- en leefomgeving de dominante factor is in de afweging waar ze hun werkplek zullen gaan zoeken.' De relatie tussen cultuur en economie lijkt daarmee omgedraaid. De aanwezigheid van een culturele klasse bevordert de bedrijvigheid en het economische klimaat.

[6]

1.

De infrastructuur voor beginnend talent en de jonge kunstenaars is een punt van voortdurende zorg. De ervaringen met de nieuwe inzet van het OBR op het gebied van huisvesting van jonge kunstenaars zijn hoopgevend en deze mogelijkheden moeten, het liefst in een gestructureerd verband en in samenspraak met de doelgroep, worden geconsolideerd en mogelijk zelfs uitgebreid.

Bij dat laatste denken we aan de mogelijkheden tot omzetting van bedrijfspanden in culturele broedplaatsen in het nieuw te ontwikkelen gebied van Stadshavens.

[7]

2.

Volgens de Rotterdamse Economic Development Board behoort de creatieve sector samen met de havensector en de medische sector tot de kansrijke sectoren voor Rotterdam in de komende eeuw. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur is het met deze opvatting eens. Bij het revitaliseren van de stad speelt de creatieve klasse van cultuurmakers, kunstenaars, ontwerpers enzovoort dan ook een belangrijke rol. Zowel in de bedrijfsmatige sfeer als in de woonsfeer moeten voor deze ontwikkelingen ruime mogelijkheden worden geschapen.

[8]

3.

Financiering van kunst is geen zaak van de gemeentelijke overheid alleen. In toenemende mate slagen kunstinstellingen, ook in Rotterdam, erin om hetzij via het bedrijfsleven, hetzij via particulieren, geld binnen te krijgen. In het algemeen juicht de Raad het bevorderen van de toestroom van particulier geld naar de kunst- en cultuursector toe en beveelt de politiek aan daar het juiste klimaat voor te scheppen. De overheid kan deze ontwikkeling stimuleren door middel van zogeheten matching en faciliteiten in bijvoorbeeld de huur- en de grondprijs, terwijl ook instellingen zelf met beloningsacties geldgevers aan zich kunnen binden. Tot slot kunnen via een goede lobby fondsen in Den Haag en Brussel beter worden aangeboord.

[9]

4.

Aan het begrip ‘kunstsubsidie’ zit een negatieve klank. Het begrip doet te veel denken aan vermeende verspilling van overheidsmiddelen. Overheidsmiddelen in kunst en cultuur steken zou daarom voortaan moeten worden beschouwd als een investering in de creatieve sector. Het begrip ‘investering’ appelleert aan een andere bestuurlijke opvatting, waarin de creatieve sector (die overigens veel breder is dan kunst en cultuur alleen) moet worden gezien als een belangrijke motor voor de stedelijke economie.

[10]

Kunst, cultuur en sociale samenhang

*Rotterdamse ambacht
Raad voor de Kunst
& Cultuur*

Cultuur is niet alleen van belang voor de economie van de stad, maar ook voor de versterking van de maatschappelijke samenhang. Culturele programma's kunnen een bijdrage leveren aan versterking van de eigen identiteit en bieden de mogelijkheid kennis te nemen van het karakter en de eigenschappen van 'de ander'. Om groepen te bereiken die relatief weinig in bestaande voorzieningen en programma's participeren, moet de in gang gezette ontwikkeling om kunst en cultuur op nieuwe podia te brengen verder worden uitgebouwd.

[11]

5.

Als het gaat om cultuur scoort Rotterdam in vergelijking met andere steden hoog. Zo is Rotterdam de evenementenstad van Nederland, de gemeente die per hoofd van de bevolking het meest aan cultuur uitgeeft en een stad die in toenemende mate als decor fungeert voor tv-programma's, artikelen en beschouwingen over architectuur, jeugdcultuur, 'hippe' ontwikkelingen, 'urban lifestyle', theater, dans, et cetera. Dit alles is mede te danken aan de handhaving van het budget dat momenteel voor cultuur beschikbaar is. Alleen al om dit positieve imago te behouden, zal Rotterdam dit beleid de komende jaren moeten continueren en waar mogelijk versterken.

[12]

6.

Een gemeenschappelijke toekomst vergt een gemeenschappelijke kennis van het verleden. Het culturele erfgoed van Rotterdam speelt daarbij een belangrijke rol. Behoud van het erfgoed en bevorderen dat het publiek daar kennis van neemt, zijn aandachtspunten die in het kunst- en cultuurbeleid een prominente plaats moeten krijgen. De Raad vindt dat de diversiteit van de Rotterdamse samenleving tot uitdrukking moet komen in een opvatting van cultureel erfgoed die tevens recht doet aan het verleden van groepen die hun wortels buiten Rotterdam hebben. De Raad vraagt de politiek zowel om aandacht voor de bevordering en stimulering van kennisname van de erfgoedcanon als aandacht voor opname in de canon van nieuw erfgoed van buitenaf.

[13]

7.

Jaren geleden leidde een motie van de gemeenteraad ertoe dat alle kunst- en culturele instellingen verplicht werden minimaal 1 procent van hun begroting te besteden aan cultuureducatieve activiteiten. Sindsdien heeft cultuureducatie een hoge vlucht genomen. Onderwijsinstellingen en culturele instellingen weten elkaar steeds beter te vinden. In het primair onderwijs is daardoor een dekkinggraad van bijna honderd procent gerealiseerd. In het voortgezet onderwijs is daarvan echter nog lang geen sprake, vooral omdat de kosten die gepaard gaan met een programma waarin zowel aandacht is voor actieve als receptieve kunstbeoefening hoog zijn. De gemeente Rotterdam moet financiën zodanig beschikbaar stellen dat het bereik van cultuureducatieve programma's in het voortgezet onderwijs fors kan worden vergroot.

[14]

8.

In de afgelopen jaren heeft het zogeheten Actieprogramma Cultuurbereik nieuwe vormen van cultuur via veelal nieuwe speel- en presentatieplekken naar nieuw publiek gebracht. Daarmee is ervoor gezorgd dat de cultuur voor grotere groepen toegankelijk is geworden dan voorheen. Het Actieprogramma Cultuurbereik dient daarom in de komende periode met kracht te worden voortgezet. Het Rijk gaat met het huidige programma door tot en met eind 2007. De gemeente moet ook daarna voortzetting van het Actieprogramma mogelijk maken.

[15]

Kunst, cultuur en ruimtelijke ordening

Rotterdamse
Raad voor
Kunst & Cultuur

Kunst en cultuur kunnen bijdragen aan versterking van de duurzaamheid van het te voeren ruimtelijke beleid. De Belvederenota van Rick van der Ploeg ging vooral uit van de wenselijkheid om ruimtelijke programma's in te bedden in de cultuurhistorische context van een gebied. Maar een artistieke benadering kan, mits vroeg genoeg geïntroduceerd, van nog grotere betekenis zijn voor de kwaliteit van de inrichting van gebieden of de vorm van de bebouwde omgeving. De manier waarop vanuit kunst en cultuur in deze zin een bijdrage kan worden geleverd is nog te vrijblijvend.

[16]

9.

Beeldende kunst in de openbare ruimte is in veel gevallen de geslaagde afronding van nieuw ingerichte of aangelegde stadsdelen. Rotterdam geeft daarvan veel voorbeelden. Maar kunst kan bij ruimtelijke opgaven meer betekenen. Zoals Rotterdam nu de naam heeft architectuurstad te zijn, zou Rotterdam de naam van kunststad moeten krijgen door in een vroeg stadium kunstzinnige en cultuurhistorische elementen mee te laten wegen in groot-schalige processen voor stedelijke ontwikkeling. Een bijzondere kans heeft Rotterdam bij de opzet van het project Stadshavens en de herinrichting van de tuinsteden rondom de stad. Bij de herinrichting van die gebieden zou de culturele invalshoek zo dominant moeten zijn dat kunst geen sluitpost maar startpunt is. Meer in het algemeen gesproken zouden de betekenis en de invloed van cultuur bij de stedenbouwkundige ontwikkeling van Rotterdam moeten evolueren van 'kunst in de openbare ruimte' naar 'openbare ruimte als kunst'.

[17]

10.

Sommigen willen doen geloven dat de infrastructuur van het Rotterdamse kunstzinnige en culturele wereldje ‘af’ is en dat er geen geld meer moet worden uitgegeven aan nieuwe accommodaties en infrastructuur. Deze conclusie lijkt de Raad voor Kunst en Cultuur niet juist. Op de Kop van Zuid maar ook elders in de stad (Delfshaven/Lloydkwartier) ontwikkelen zich nieuwe culturele centra op het gebied van respectievelijk de amateurkunst, de audiovisuele media en de foto- en filmcultuur. Volgens de Raad voor Kunst en Cultuur hoeven deze ontwikkelingen niet ten koste te gaan van de oudere culturele centra (omgeving Schouwburgplein, Witte de Withstraat) mits de openvallende ‘gaten’ met andere culturele functies worden gedicht. Alles moet erop zijn gericht om enerzijds de in gang gezette ontwikkelingen daadwerkelijk af te ronden en anderzijds de kracht van bestaande centra te behouden.

[18]

Rotterdamse ambroschhof
Raad voor Kunst & Cultuur
Kunst & Cultuur

Verantwoording

De Raad probeert het denken over het gewenste kunst- en cultuurbeleid te stimuleren door op gezette tijden zowel gevraagd als ongevraagd adviezen te geven. In dit geval is sprake van een ongevraagd advies aan het adres van de politieke partijen in Rotterdam, die bezig zijn met het opstellen van hun verkiezingsprogramma.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur heeft zorgvuldig vermeden partijpolitiek stelling te nemen. Deze aandachtspunten moeten worden opgevat als serviceverlening.

[19]

Rotterdamse Raad voor Kunst & Cultuur

Colofon

Tekst

Rotterdamse Raad voor Kunst
en Cultuur

Vormgeving

Ad van der Kouwe
(Manifesta, Rotterdam)

Redactie en productie

Claire Beke – Communicatie in
Cultuur, Rotterdam

Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur

Postbus 2800
3000 CV ROTTERDAM

Kantooradres

Mauritsweg 35
3012 JT ROTTERDAM

t 010 433 58 33

f 010 413 51 95

e rrkc@rrkc.nl

www.rrkc.nl

[20]